

Yttrande

Datum
2023-09-29

Diarienummer
3.1.17-01099/2023

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 29 september 2023

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Små förändringar	Ner
Världsmarknadspris för olja	Stigande priser	Ner
Svensk produktion – animalier	Svagt upp	Oförändrat
Svensk produktion vegetabilier		Minskning
Svenska produktpriser – vegetabilier	Fallande för foderändamål/stigande för livsmedelsändamål	Ner
Svenska produktpriser animalier	Oförändrat	Ner
Svenska produktionsmedelspriser	Svag ökning	Ner
Lönsamhet	Risk för försämring	
Valutakurs SEK/USD	Försvagats	Försvagats

Prisutvecklingen på världsmarknaden för jordbruksprodukter har under den senaste tiden gått in i ett lugnare skede. Den långsiktiga trenden ligger fast med fallande priser. Under det senaste året har priserna fallit med 20 procent, dock från en mycket hög nivå. Stor skörd under 2023 och stora lager från förra året har gjort att Ryssland aggressivt säljer spannmål på världsmarknaden. Efter att avtalet mellan Ukraina och Ryssland slutade att gälla har Ukraina sökt nya vägar för export. Ryssland har vid flera tillfällen attackerat ukrainska anläggningar. Några fartyg har via Svarta havet transporterat jordbruksprodukter från Ukraina.

I Sverige har vädret varit gynnsamt under september och skörden av spannmål och oljeväxter har i stort sett kunnat slutföras, även i områden som tidigare drabbats hårt av mycket regn. Det kommer dock finnas områden lokalt som förblir oskördade på grund av översvämningar. Skörden av spannmål och oljeväxter blir mindre än normalt och ogynnsamt väder har lett till omfattande kvalitetskadorna. En stor del av skörden som var avsedd för livsmedelsändamål kommer att gå till foder. Gynnsamt väder under de senaste månaderna har gett god skörd av vallfoder samt

god tillväxt på betena. I de flesta områdena i landet kommer det finnas tillräckligt med grovfoder. Det är däremot fortsatt ont om halm. Regn under augusti har lett till att sådden av höstoljeväxter blir mindre än normalt, sådden av höstspannmål pågår.

Hittills har svensk grisköttproduktion inte påverkats av utbrottet av afrikansk svinpest på så sätt att avräkningspriserna fallit. Det finns dock en oro för att utebliven export kan leda till överskott och lägre priser.

Höga kostnader för de produktionsmedel som använts för 2023 års växtodlingssäsong i kombination med svag avkastning och låg kvalitet ger risk för lönsamhetsproblem för företag med växtodling. I animalieproduktionen har köttpriserna varit stabila, mjölkpriserna har fallit tillbaka men från en hög nivå och det börjar ske en sänkning av foderpriserna. Lönsamheten ser därför förhållandevis bättre ut i nuläget för animaliesektorn.

Omvärldsfaktorer

Den svenska kronan försvagades under inledningen av september till en nivå runt 12 kronor mot euron. Den senaste veckan har kronan förstärkts och aktuell kurs ligger runt 11,50 kronor. Valutakursen i slutet av september avgör hur stort gårdsstödet och övriga stöd inom första budgetpelaren blir uttryckt i svensk valuta.

Priset på olja har stigit under den senaste månaden från en nivå runt 85 USD/fat till 95 USD/fat. Prisuppgången beror på produktionsbegränsningar inom OPECplus-gruppen.

Ryssland har fortsatt sina attacker mot ukrainska spannmålsanläggningar. Under den senaste tiden har flera attacker genomförts mycket nära den rumänska gränsen. Ukraina söker alternativa vägar för exporten både via andra länder men även från hamnar inom landet. Något enstaka fartyg har kunnat transportera spannmål via ukrainska hamnar sedan avtalet med Ryssland löpte ut i mitten av juli. EU har från mitten av september tagit bort det temporära importförbudet för spannmål med flera jordbruksprodukter som gäller för Ukraina. Några EU-länder som omfattats av importförbudet har på eget initiativ beslutat att utan EU:s medgivande förlänga importrestriktionerna. Förhandlingar pågår för att hitta en lösning på hur ukrainsk spannmål ska kunna hanteras inom EU.

Utvecklingen för världsmarknadspriserna på jordbruksmarknaderna har gått in i ett lugnare skede jämfört med de tidigare åren. Sett över en lite längre tidsperiod har priserna fallit. Under det senaste året har FAO:s prisindex för jordbruksprodukter fallit med cirka 20 procent.

På kort sikt pressas priserna på spannmål av att Ryssland behöver exportera stora kvantiteter. Det finns stora lager kvar sedan förra året och årets skörd har blivit bra.

På södra halvklotet, särskilt i Australien och Argentina, finns en oro för kommande skörd på grund av ogynnsamt väder.

I EU har vädret fortsatt att ställa till problem för 2023 års skörd. Mycket regn i samband med skörden har lett till kvalitetsproblem, översvämningar har drabbat Grekland och torka har påverkat avkastningen för majs i de södra medlemsländerna. Regnet har också försenat sådden av höstoljeväxter.

Priserna på den globala marknaden för mejeriprodukter har fallit tillbaka under de senaste månaderna men under september har det skett en viss återhämtning. Oro för ekonomin i Kina är den underliggande orsaken till svag prisutveckling för mejeriprodukter.

Vädersituationen

Under den kommande månaden väntas nederbörden i Sverige att bli normal medan temperaturen väntas ligga över den normala.

Produktion, priser och handel i Sverige

Skörden av spannmål, oljeväxter med flera grödor går mot sitt slut i landet. Gynnsam väderlek under september har underlättat skördearbetet även i områden som tidigare varit hårt drabbade av riklig nederbörd. Det kan dock finnas arealer lokalt som inte kommer att kunna skördas. 2023 års skörd av spannmål och oljeväxter kommer kvantitetsmässigt att bli mindre än normalt men större än 2018 års mycket låga skörd. Rikligt med regn under augusti påverkade kvaliteten negativt. En betydligt större andel av spannmålen än normalt klarar inte kraven för användning till livsmedel. Därför kan årets tillgängliga kvantitet av inhemsk spannmål för livsmedel vara mindre än under 2018. Kvalitetsproblem avspeglas i att prisskillnaden mellan livsmedelskvalitet och foderkvalitet är större än normalt.

Vallar och beten har gynnats av väderutvecklingen under de senaste månaderna. Jordbrukarna har kunnat bärga stora skördar som i de flesta områden kunnat kompensera skördebortfall tidigare under odlingssäsongen. Det kan finnas områden med kvarstående knapp tillgång men dessa är begränsade. Problemen med brist på halm består däremot, det leder till behov av användning av alternativa strömedel under stallperioden. Ekologisk produktion har drabbats förhållandevis mer av ogynnsamt väder jämfört med konventionell odling.

Förutsättningarna för sådd av oljeväxter var under augusti och början på september inte de bästa på grund av regnet. Arealerna för de höstsådda oljeväxterna väntas därför bli mindre jämfört med föregående år. Höstsådden av spannmål pågår fortfarande, torrare väder har gynnat sådden.

Årets sockerbetskampanj har påbörjats. Inledningen av säsongen har givit en något lägre hektaravkastning än väntat däremot har kvaliteten på betorna varit högre än normalt.

I nötköttsproduktionen har oron för brist på foder avtagit och till följd av detta ligger tillförseln av djur till slakterierna på normal nivå. Slakten av sugor har minskat kraftigt under sommaren. Priserna för nötkött har varit oförändrad under den senaste månaden. Utbrottet av afrikansk svinpest har ännu inte fått några konsekvenser för producentpriset på griskött. Det finns en oro för att restriktioner på exportmarknaderna ska leda till överskott i Sverige med lägre priser som följd. I dagsläget är det dock bara ett fåtal länder som helt stoppat importen av svenskt griskött.

Antalet semineringar av mjölkkor har minskat något under perioden januari-juli 2023 jämfört med föregående år. Försommartorkan tycks inte ha påverkat takten i semineringar nämnvärt. En ökad övergång från ekologisk till konventionell produktion, som ger högre genomsnittlig avkastning, kan vara en orsak till att mjölkproduktionen ökat trots färre antal kor. Arlas a-contopris för mjölk har höjts för oktober månad till 437,4 kr/100kg, motsvarande höjning har gjorts för ekologisk mjölk. Höjningen beror på att hållbarhetsersättningen justerats upp samt på valutakurseffekter, grundpriset är däremot oförändrat sedan några månader tillbaka.

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Djurhållning och djurskydd

I skiftet september och oktober ska EU- kommissionen enligt plan lägga fram förslag på nya djurskyddsregler för lantbrukets djur inom EU. Det ryktas nu om förseningar av detta till slutet av året eller ännu senare men inga officiella besked ännu.

Djurhälsa: afrikansk svinpest

Den 22 september var 54 vildsvin undersökta och 46 fall av afrikansk svinpest (ASF) bekräftats från vildsvin som alla var funna i kärnområdet. Inga fynd har gjorts utanför kärnområdet och Jordbruksverket har beslutat att stängsla in detta i syfte att minska risken för att smittan sprids genom att vildsvin lämnar eller tar sig in i området. EU:s expertgrupp på ASF har besökt Sverige och området och bistått med råd och hjälp. Experterna bedömde att Sverige agerat korrekt utifrån tillgänglig kunskap och gav beröm för det goda samarbetet som myndigheterna byggt upp med jägarna och den provtagningscentral och databas som byggts upp för rapportering samt hantering av fynd och smitta.

Djurhälsa: Salmonella

Mellan januari och mars påvisades salmonella i sammanlagt fyra stallar på en anläggning i Mönsterås och djuren avlivades. Efter stallsanering har nya djur satts in men i augusti och september konstaterades återsmitta av salmonella hos samma stam. Nu kommer produktionen på hela anläggningen behöva stoppas för att komma tillrätta med smittan.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Det finns officiell produktprisstatistik publicerad till och med juli 2023.

Avräkningsprisindex för livsmedel totalt har fallit med 8,5 procent under perioden juli 2022 – juli 2023. Avräkningsprisindex för vegetabilieprodukter har fallit med 6,5 procent och för animalieprodukter med 10,1 procent. På en mer detaljerad nivå är oljeväxter, spannmål och mjölk bland de produkter där priset minskat mest. Priserna för foderväxter, kött samt frukt och bär har däremot ökat under perioden. Mellan juni och juli 2023 har avräkningspriserna varit oförändrade, det gäller både för animalie- och vegetabilieprodukter.

I livsmedelsindustriledet steg priserna med åtta procent under perioden juli 2022 – juli 2023. Konsumentpriserna för livsmedel ökade med 8,6 procent under perioden juli 2022 – juni 2023, det var något mindre än KPI totalt. Sammantaget betyder detta att avräkningspriserna haft en avvikande trend jämfört med de två senare leden i värdekedjan.

Produktionsmedelspriser

De ledande producenterna av gödning i EU har de senaste månaderna höjt priserna med hänvisning till stigande priser på naturgas. På grund av ökad konkurrens på EU-marknaden har prisuppgången hittills inte blivit särskilt stor. Jämfört med förra året är priserna på gödning fortsatt på en betydligt lägre nivå.

Den regniga väderleken i samband med skörd har gjort att stora mängder brödsäd kommer att klassas som foderspannmål. Det har redan lett till att prisskillnaden mellan bröd- och fodersäd är större än normalt. I Sverige har foderpriser fallit under de senaste månaderna. Det kommer animalieproducenterna till nytta.

Swedbank har höjt räntan på jordbrukskrediter, räntan för krediter med 3 månaders löptid har höjts från 5,69 procent till 5,94 procent.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige och EU

Jordbruksverkets statistik för priser på produktionsmedel avser tiden till och med juli 2023. Under perioden juli 2022 – juli 2023 har produktionsmedelsprisindex

gått ner med drygt fem procent. Prisedgången har varit störst för gödning, energi och foder. Mellan juni 2023 och juli 2023 har produktionsmedelspriserna stigit med knappt en procent.

Lönsamhet

LRF:s gröna näringslivsindex visar för kvartal tre 2023 en lägre siffra för jordbrukarnas konjunkturförväntningar jämfört med föregående kvartal. Förväntningarna har sjunkit mest för växtodlingsföretag, även animalieföretagens förväntningar har minskat något medan trädgårdsföretagen förväntar sig en konjunkturförbättring.

Höga kostnader för de produktionsmedel som använts för 2023 års växtodlingssäsong i kombination med svag avkastning och låg kvalitet ger risk för lönsamhetsproblem för företag med växtodling. I animalieproduktionen har köttpriserna varit stabila, mjölkpriserna har fallit tillbaka men från en hög nivå och det börjar att ske en sänkning av foderpriserna. Lönsamheten ser därför förhållandevis bättre ut i nuläget för animaliesektorn. Utbrottet av afrikansk svinpest är dock en stor osäkerhetsfaktor som kan leda till prisfall för svenskt griskött, om exportmarknaden stänger i växande utsträckning eller konsumentförtroendet rubbas. Risk för ytterligare stigande räntor är ytterligare en faktor som talar för att lönsamheten kan komma att försämrans ännu mera.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Mattias Gotting har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Sara Sundelius deltagit.

Olof Johansson

Mattias Gotting

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.